

CONTRIBUȚII LA STUDIUL INFLUENȚEI RUSE MODERNE ASUPRA LIMBII ROMÂNE ACTUALE (CALCURI LINGVISTICE)

THEODOR HRISTEA

Influența rusă modernă, exercitată asupra limbii române în secolul al XX-lea, cunoaște două perioade distincte:

- a) prima durează aproximativ din octombrie 1917 până la 23 August 1944;
- b) a doua începe după Eliberare și ține până în prezent.

În prima perioadă, influența limbii ruse s-a exercitat aproape exclusiv în publicațiile editate de P.C.R. și în presa democratică, în general, precum și în limbajul activiștilor de partid, recrutați din rândurile muncitorilor și ale intelectualilor înaintați. Specificul și limitele influenței ruse în această perioadă ar putea fi fixate numai prin parcurgerea integrală a documentelor de partid care ne stau, astăzi, la îndemână.

În cele ce urmează ne vom ocupa de influența rusă modernă, exercitată asupra limbii române în ultimele două decenii¹. Caracterul predominant livresc al acestei influențe este determinat de faptul că ea s-a manifestat mai ales prin intermediul traducerilor.

Asemenea tuturor influențelor lingvistice, și influența rusă modernă în limba română, s-a manifestat, în primul rând, în lexic, compartimentul limbii cel mai sensibil la schimbările produse în societate. În domeniul vocabularului, influența de care ne ocupăm s-a realizat fie prin împrumuturi lexicale directe, fie prin calcuri de diverse tipuri. Pe acestea din urmă ne propunem să le studiem, în contribuția de față, urmînd ca împrumuturile lexicale să constituie obiectul unei cercetări viitoare.

Cît privește influențele pur gramaticale, acestea sînt destul de puține și ele au mai fost studiate². Un loc aparte îl ocupă frazeologia, care ține atît de lexic, cît și de sintaxă. O vom studia, totuși, în cadrul vocabularului, fiindcă așa se procedează de obicei și fiindcă pare a fi mai strîns legată de acest compartiment al limbii.

Materialul pe care îl vom discuta în paginile următoare a fost prezentat, în parte, într-o comunicare intitulată *Influențe rusești vechi și noi în vocabularul limbii române*³.

Menționăm că, paralel cu expunerea faptelor, vom face o serie de precizări și de completări la teoria calculului lingvistic⁴. Într-o măsură mai mică sau mai mare, clasificarea pe care o pro-

¹ Raporturile lingvistice româno-ruse după 23 August 1944, au fost studiate în următoarele lucrări: Iorgu Iordan, *Influențe rusești asupra limbii române*, București, Ed. Academiei, 1949, p. 16-72 și *Limba română contemporană*, ed. a 2-a, București, 1956, p. 98-119; G. h. Mihăilă, *Observații asupra influenței ruse în vocabularul limbii române contemporane*, LR, an. III (1954), nr. 3, p. 27-36; L. Farcaș, *Некоторые наблюдения над кальками в Румынском языке с русского*, în *Culegere de studii*, București, 1958 p. 9-21; S. Vaimberg, *Ca privire la problema cuvintelor compuse prescurtate în limbile rusă și română*, ibidem, p. 22-31 și *Calcuri românești după adjectivele compuse din limba rusă*, în *Culegere de studii*, București, 1961, p. 69-75 etc.

² Vezi Iorgu Iordan, *Influențe rusești asupra limbii române*, p. 63-65, și *Limba română actuală*, LR, an. III (1954), nr. 4, p. 38-40; Eugen Seidel, *Elemente sintactice slave în limba română*, București, Edit. Academiei, București, 1958, *passim*; și mai ales C. Apreoteșei, *Despre unele influențe sintactice rusești asupra limbii române actuale*, în *Culegere de studii*, București, 1961, p. 226-235.

³ Comunicarea am ținut-o în ianuarie 1962, în cadrul Catedrei de limba română a Facultății de filologie din București.

⁴ Vezi mai ales cap. II (« Calcuri de structură ») și IV (« Calcuri lexico-frazeologice »).